INIMĂ DE CIUTĂ

de A. ROGOZ şi C. GHENEA

(Lucrare distinsă cu premiul 2 la concursul organizat de revista Ştiinţă şi Tehnică)

în ultima zi de cursuri, profesorul EUGEN Bîrlea, unul dintre cei mai cunoscuţi chirurgi din ţară, invitase în laboratorul său personal cîţiva dintre cei mai buni studenţi, care, în scurtă vreme, urmau să devină medici.

Dacă pînă; atunci, la cursuri, Bîrlea nu depăşise prea mult latura pur practică, acum, spre uimirea studenţilor, le arătă o sală de operaţii-laborator de chirurgie experimentală, cu aparate deosebit de ciudate. Unele le atraseră atenţia, căci le erau necunoscute chiar şi celor mai buni practicieni. La întrebările lor, puse bineînţeles în şoaptă, unul dintre asistenţi le răspunse că sunt construite după indicaţiile profesorului — şi că lui Bîrlea nu-i place să se discute despre propriile-i realizări.

Ca niciodată, în expunerea caldă şi plină de pasiune a profesorului, se simţea în ziua aceea o oarecare nerăbdare sau, mai bine zis, o ascunsă nervozitate. Cînd intrară într-o încăpere alăturată, toţi putură observa cum Bîrlea de-abia îşi stăpîneşte un rictus care-i strîmba obrazul.

— Dragii mei colegi, rosti el cu vocea scăzută, aici vă rog să vă îmbrăcaţi în halate sterile. Le găsiţi în casoletele de lînngă perete!

Operaţia aceasta dură aproape o jumătate de oră. După ce su-praveghe ca toţi să-şi pună halatul, masca şi calota sterilă, Bîrlea îii ii invită într-un nou laborator — cu totul deosebit din toate punctele de vedere de celelalte pe care le văzuseră pînă atunci. Era sala organelor menţinute vii, prin perfuzie.

— Tinereţe fără bătrîneţe şi viaţă fără de moarte glumi

Bîrlea. Aici putem studia în stare vitală, ce e drept numai în vitro , ţesuturi simple unicelulare, ţesuturi complexe şi organe întregi. Datorită modului în care sunt întreţinute, ele duc o viaţă obişnuită şi-şi păstrează toate calităţile fiziologice, asemenea celor ale organelor din stare normală. Dacă am fi poeţi…

Deodată se opri. Se aflau cu toţii în faţa unei nişe, unde, în vase speciale, pulsau ritmic şi regulat cîteva inimi.

— Da! Dacă am fi poeţi, reluă el cu o amară ironie, am spune că inimile acestea, deşii bat, sunt reci ca piatra…

— Nu pot da nici o fărîmă de dragoste, observă timid un student slăbuţ, cu părul zbîrlit,

Bîrlea se întoarse brusc spre cel care vorbise :

— Aşa e… o inimă rece nu face doi bani…

Atît asistenţii cît şi studenţii îl priviră miraţi. De obicei, profesorul era un om deosebit de vesel şi care împrăştia în jur un val de optimism robust. Acum, cînd îl auziră vorbind aproape că nu-l mai recunoscură. Lipit de cristalul rece al nişei, Bîrlea părea cu totul detaşat de cei din jurul său. Bătea încet darabana în geam şi privea fix un punct de pe perete. Apoi, revenindu-şi, murmură ca pentru sine.

— Se mai întîmplă… Îşi privi ceasul.

— O să vă rog să mă scuzaţi. Trebuie neapărat să plec. Aşa că, dacă vă face plăcere, să-mi faceţi o nouă vizită, săptămîna viitoare. La revedere !

Profesorul se întoarse pe călcîie şi plecă grăbit din laborator. Chiar cei mai vechi colaboratori ai săi nu-şi aminteau să-l mai fii văzut vreodată atît de agitat. în tăcere şi cu vădită părere de rău se îndreptară spre vestiar.

Pe cînd se pregăteau să plece, fură opriţi de către bătrînul academician Viorel Dabija, fostul profesor al Lui Bîrlea. Mărunt şi

rotofei, astmatic, abia mai respira cînd intră în vestiar. Era vădit că se grăbise să întîmpine grupul viitorilor medici. Ostenit, se opri o clipă.

— Ei, copii, văd figuri dezamăgite. Frunţile sus ! Aşa-l cunoaşteţi voi pe profesorul vostru. îmbufnaţi

Studenţii tăcură stînjeniţi. De aceea, Dabija nu mai insistă, căci tăcerea lor era suficient de grăitoare.

— Nu-i nimic… e tare ocupat, obosit… trebuie să-l credem… Nu-i este uşor de loc. Acum, însă, n-aveţi încotro, va trebui să staţi la taifas cu un bătrîn care nu vi-l poate înlocui pe Bîrlea.

— Dar, tovarăşe academician… încercară să protesteze mai mulţi studenţi.

— Ia să nu-mi vorbiţi. Eu sunt campion de ski sau el ? Eu sau el am bătut recordul motociclist pe circuit închis ? Pe urmă, operaţiile mele cardiace au fost urmărite cu sufletul la gură de toată lumea sau ale lui ? Sau te pomeneşti că tot eu oi fii idolul studentelor din toată facultatea ?

De data asta nimeni nu se mai putu stăpînii să nu rîdă.

— Aşa că vă rog să poftiţi cu toţii în laboratorul meu !

Dabija, care era el însuşi directorul unui alt institut, nu se putea deslipi cu uşurinţă de cel mai bun elev şi colaborator al său. Mai ales în ultimii ani, Bîrlea făcuse o serie de lucrări îndrăzneţe în domeniul aplicării radiaţiilor în medicină. Mulţi bolnavi socotiţi ca definitiv pierduţi fuseseră redaţi vieţii graţie metodelor sale de lucru. Din acest motiv, chirurgul Dabija, deşii academician; om cu vastă activitate ştiinţifică mai ales în trecut, continua să colaboreze cu fostul său elev, pentru că, după cum spunea el, voia să fie în pas cu vremea .

Cabinetul lui Dabija nu era prea spaţios şi asta din cauza aparatelor care-l umpleau şi a cărţilor care se găseau aproape

pretutindeni — pe mesele de faianţă, în dulapul cu reactive, pe scaune şi chiar pe jos. Cu greu, cei peste douăzeci de studenţi îşi făcură loc şi se aşezară în jurul academicianului.

— Ei, acum că suntem în familie, să vedem ce vă doare. Ştiu, nu e nevoie să-mi spuneţi. E vorba de ultima inovaţie a Lui Blrlea. înainte de orice, pentru că eu nu vă pot arăta aparatul, să-i discutăm istoricul şi baza teoretică... Bun !

Se ridică de la birou şi căută din ochi ceva. Studenţii ghiciseră. Avea nevoie de tablă, pentru explicaţii.

— Ca în orice lucrare experimentală, începu înflăcărat Dabija, profesorul vostru a pornit de la datte cunoscute — şi mai precis de la acţiunea radiaţiilor asupra organismelor unicelulare. Pentru asta a folosit ciuperca Sacharomices cerevisiae sau, popular, drojdia de bere — pe care a supus-o radiaţiilor ultraviolete ale izotopului de stronţiu 90, care emite unde beta, ale aurului radioactiv pentru unde alfa şi ale fosforului 32 şi cobaltului 60, ale căror radiaţii sunt mult mai profunde. în afară de acestea, a construit un aparat de reglat lungimea de undă, care se măsoară în Angstromi.

în multe lucrări, ca acelea ale lui Vinogradov, Sergheenko, Sargeut sau VVood, se arată că radiaţiile opresc diviziunea celulară. Motivul este simplu. Din cauza radiaţiilor nu se mai produce sinteza enzimelor, adică a fermenţilor necesari înmulţirii celulelor. Lipsind enziinele efectul este că drojdia de bere nu se mai înmulţeşte, nu mai creşte. De aici au pornit experienţele elevului meu ! .

Ultimele vorbe ale lui Dabija fuseseră spuse nu fără mîndrie.

în acel moment, intrară doi laboranţi care aduseră din amfiteatru o tablă neagră şi o agăţară în perete. Cu o vădită satisfacţie, academicianul se apropie de tablă şi desenă o celulă de drojdie sub care scrise şi prima literă a alfabetului grecesc, alfa .

— Aceasta a fost faza alfa, adică prima fază.

Studenţii luau notiţe cu deosebită atenţie. Modul lui Dabija De a explica era foarte simplu, fără vorbe pompoase şi de aceea deosebit de atractiv. Mulţi dintre foştii săi elevi spuneau că La cursurile lui de chirurgie au impresia că audiază un splendid roman ştiinţific.

Expunerea lui Dabija continuă cîteva ore. Se întunecase afară şi studenţii stăteau aplecaţi asupra caietelor de nOte; ascultau cu încordare fiecare cuvînt al academicianului. Fiecare dintre ei avea impresia că ia parte activă la palpitantele lucrări de laborator, care-l duseseră pe Bîrlea La concluzii atît de îndrăzneţe.

De fapt, premisele chirurgului erau cunoscute. EL pornise de la faptul că radiaţiile modificau dezvoltarea unor corpi chimici din celulă — enzimele. Continuîndu-şi lucrările, mai află şi alte fenomene asemănătoare. De pildă, în orice organism viu există unele substanţe care se numesc aminoacizi. Dacă aceştia sunt iradiaţi, îşi modifică structura chimică prin pierderea radicalului amino. Pentru asta, lungimea undei de raze ultraviolete nu trebuie să depăşească 200—300 Angstromi.

— Dragii mei, continuă Înflăcărat Dabija, în organismul uman există cinci aminoacizi — aşa-numiţi vitali. Dacă lipsesc — atunci omul moare. Printre aceştia să luăm de exemplu pe cei denumiţi alanină şi triptofan. Dacă îi supunem unei radiaţii de o anUmită lungime de undă, ei îşi schimbă imediat structura chimică. Din acest motiv, se transformă şi funcţiile fiziologice ale celulei şi ca urmare a modificării fiziologice, apare şi una morfologică, adică a formei, a alcătuirii ei. E clar? Nu? Bun!

— îmi daţi voie ?

— Spune.

Dabija aşteptă răbdător observaţia studentului.

— întotdeauna se obţine acelaşi rezultat ?

— Nu, pentru că există şi unii factori externi — cauze care influenţează schimbări: cantitatea de apă din celulă, temperatura şi mulţi alţii. Ei, ca să terminăm, Bîrlea a ajuns la o nouă concluzie : dacă un animal unicelular se poate transforma, atunci se poate transforma şi un ţesut întreg — cînd asupra lui se proiectează o anumită doză de radiaţii. în modul acesta el poate controla creşterea şi oprirea creşterii celulare şi chiar aduce mari transformări în structura celulei. În sfîrşit, ăsta-i aparatul construit pe baza acestor lucrări. Aţi priceput ?

Studenţii îl înconjurară pe Dabija şi-l copleşiră cu tot felul de întrebări. Tinerii erau setoşi să afle tot mai multe. Bătrînu! academician aproape că nu mai putea să prididească cu răspunsurile. Erau mai ales unii care doreau neapărat să vadă aparatul şi, dintre ei, studentul cel mărunţel şi cu părul zbîrlit insista cel mai mULT.

— Zău, tovarăşe academician, arătaţi-ni-l! Nici nu-L atingem…

— Nu se poate.

— Vă promitem…

— Nu se poate frate…

— De ce să nu se poată ?

— Simplu, n-am cheile. Asta-i ! făcu Dabija surîzînd.

în timp ce -academicianul Viorel Dabija relata, cu lux de amănunte viitorilor medici, modul în care Bîrlea îşi realizase ultimul aparat pe care-L numise în mod provizoriu Biotransformator, acesta se afla acasă, în bibliotecă. îşi pusese pe masa de lucru o sumedenie de cărţi şi îşi deschisese ultimul manuscris la care lucra. Luă stilou! în mînă, scrise cîteva cuvinte, le şterse iritat, apoi după ce puse înapoi stiloul pe masă, mototoli coala de hîrtie.

În minte îi reveneau mereu cuvintele fostului său student.

Inimile reci nu pot da nici o fărîmă de dragoste .

Avea impresia că are în faţă o firmă de neon cu cuvintele de mai sus. Vorbele se aprindeau şi se stingeau ritmic. Îll durea capul. Tîm-plele îi zvîcneau. Se ridică de la masă şi se opri în faţa ferestrei.

în minte i se perindau noianuri de amintiri.

Da, totul mi se trage de la izotopi, de la năzbîtia aia de biotransformator! ! conchise el amărît.

Deşii nu era un om lipsit de sensibilitate, de pasiune, de omenie, nu se putea spune că profesorul Bîrlea se lăsa dominat de sentimente, de greutăţi, de ceea ce în mod obişnuit se numeşte soartă. Dimpotrivă, cu o energie neîntrecută decît de claritatea inteligenţei Lui, muncind cu îndărătnicie, zi de zi, cucerise la 45 de ani tot ceea ce poate rîvni practic şi. teoretic un om de ştiinţă. Timp de 20 de ani lucrase după cele mai noi metode, îmbunătăţindule mereu,

pînă ce dobîndise o adevărată măiestrie de artist în chirurgie — mai ales în cea cardiacă.

Adevărata glorie a venit însă abia după ce a introdus în tratament terapia cu izotopi radioactivi şi mai ales după ultima lui lucrare cu privire la modificările structurale ale celulelor. Dacă această din urmă cucerire ştiinţifică i-a adus celebritate, pe lîngă aceasta îi mai adusese şi multă amărăciune.

Eugen Bîrlea se socotea vinovat faţă de el însuşi şi faţă de fosta lui soţie, pe care după cum se autoacuza, o neglijase complet. Săptămîni de-a rîndul rămînea în institut şi lucra închis în laborator, uneori 24 ore din 24. Din întîmplare se ivise în căsnicia lui o a treia persoană, un bărbat.

La această amintire, profesorul îşi scutură umerii de parcă ar fi fost curentat şi totodată ar fi vrut să-şi lepede de pe umeri

o povară neplăcută.

Oare, daca nu realizam ultima mea lucrare, eram mai fericit ? gîndi cu amărăciune Bîrlea. Iar în ceea ce priveşte pe Miranda, vina o fi numai şi numai a mea ? În fond, aveam deplina libertate să nu mă îndrăgostesc de ea ca un şcolar!

Dezamăgirea de a-şi fi legat viaţa de un om de nimic, zbuciumul şi îndoielile lui privitoare la drumul pe care l-a apucat ar fi fost poate mai greu de îndurat dacă Bîrlea n-ar fi cunoscut-o pe biochimista Cella Opran. Mai tîrziu, chiar îi va mărturisi că prietenia lor însemnase pentru el un adevărat anestezic. Această comparaţie era foarte potrivită, dacă ne gîndim că Cella, colaboratoare a Institutului de toxicologie, se ocupa cu prepararea anestezicelor.

La început s-au întîlnit destul de rar şi numai în legătură cu munca lor. Prezenţa sobră şi discretă a acestei femei. îl bucura.

Într-o seară, plecînd de la spital, Eugen se gîndi că Cella are totuşi faţă de el o prea exagerată rezervă. La urma urmei — îşi răspunse singur — la 31 de ani cît are, ar fi de mirare să nu fi iubit pe nimeni. Cine ştie! Te pomeneşti că şi ea…

De fapt, după cum avea să afle din unele răzleţe mărturisiri, şi Cella suferise o mare deziluzie. Cu cinci ani în urmă, cunoscuse un foarte talentat arhitect. După război, cînd oricărui cetăţean cinstit i-au fost creatte condiţii tot mai mari de a-şi folosi munca şi talentul în scopul fericirii obşteşti, acest artist şi-a dat arama pe faţă. S-a dat la fund. Un timp, Cella cu spiritul de sacrificiu al femeii, ar fi făcut orice pentru ca omul, pe care-l socotea că-l iubeşte, să-şi afle un rost. A încercat să-i găsească diferite slujbe, care să nu vină în contradicţie cu aspiraţiile unui artist. L-a îndemnat să facă proiectul unei case de cultură, al unei şcoli, al unui spital, ba chiar şi al unei biserici. El însă se îndărătnicea de a nu intra în ritmul creator al vieţii. Cella a priceput atunci că el nu se adapta mai greu decît alţii, ci pur şi simplu era un om bun, de nimic.

Ruptura dintre ei a venit însă curînd, mult mai repede decît se aştepta chiar ea însăşi. La început, cînd se gîndea la o eventuală despărţire avea o strîngere de inimă şi uneori plîngea nopţi întregi. Cînd însă s-a întîmplat ceea ce hotărîse de mult, o miră mai întîi pe Cella uşurinţa cu care se petrecuseră toate.

Parcă scăpată dintr-o grea încercare, se simţea ca o convalescentă. Cella îşi concentra toate puterile numai în muncă. Venea la Institutul de toxicologie de dimineaţă şi rămînea acolo încă mult peste program. Un prieten de aici, un medic cu caracter de boem, îi vorbise de mult despre necesitatea unui anestezic perfect, anestezic a cărui influenţă să dureze şi în timpul durerilor postoperatorii şi astfel să-I scutească pe bolnav de zile de chinuri. În afară de aceasta, anestezicul trebuie să fie şi complet netoxic.

Ca orice om trecut prin deziluzii sentimentale, Cella Opran se hotărîse eroic la vîrsta de 27 de ani să nu mai iubească, să nu mai cunoască nici un bărbat şi să-şi dedice toată viaţa găsirii acestui anestezic. Stătea zile întregi închisă fie în laborator, fie în biblioteca Academiei şi învăţa chimia alcaloizilor. Trecînd peste această epocă, începu munca experimentală. În mod normal, produsul muncii ei urma să fie verificat şi de către chirurgi. În acest scop a fost îndrumată către profesorul Eugen Bîrlea, care şi el se hotărîse, la fel de eroic, să nu se mai îndrăgostească niciodată.

Spre deosebire de alţi chirurgi, care, mereu cu bisturiul în mînă, uitau cu uşurinţă biochimia, Bîrlea era chiar un pasionat al acestei discipline surprinzător de bogată şi de complexă. Munca de zi cu zi, cot la cot aduse repede după ea o prietenie trainică..

Cella, care gîndise pînă atunci că toţi bărbaţii sunt o adunătură de păcătoşi — şi Eugen care gîndea acelaşi lucru despre femei, începură să-şi modifice încetul cu încetul ideile. Aceasta însemna câ amîndoi trecuseră criza sufletească şi o învinseseră — datorită mai ales prieteniei lor. Amîndoi şi-au dat seama deodată că se iubesc.

Bucuroşi ca doi copii, şi-au promis o zi de odihnă pe care

însă o petrecură tot în laborator. În aceeaşi zi, chirurgul o ceru în căsătorie. Cum era şi normal, Cella ocoli un răspuns precis — ceea ce nu însemna însă un răspuns definitiv. El interpretă atitudinea Cellei drept o timidă formă de acceptare. Aceasta nu era prea departe de adevăr, dar îll împinse să comită o greşeală, care duse la o rupere vremelnică a prieteniei lor.

Orbit de un sentiment pe care mai tîrziu însuşi Bîrlea il privi josnic — de o gelozie nemotivată. — pretinse Cellei să renunţe la munca ei de la Institutul de toxicologie, Era o dorinţă oarbă, de a o avea mereu lîngă dînsul. În acest scop, îii propuse chiar să lucreze în institutul lui. Atunci, nu-şi dădea seama că în dosul acestei dorinţe era teama de a nu i-o lua altul ca şi pe Miranda. Cella fu înspăimîntată şi profund jignită de condiţia care i se punea. Şi, curios, ea care cu ani în urmă ar fi renunţat bucuroasă la orice pentru omul iubit, acum nu mai voi şi nici nu putu să renunţe la unicul lucru pe care i-l dăduse Eugen — mîndria de om de ştiinţă, pasiunea pentru muncă.

Se mai simţi jignită şi de faptul că ceea ce i se cerea era tocmai antipodul concepţiilor, nu numai ale ei, ci şi ale bărbatului pe care-l iubea. De aceea, cu uimire îşi dădu seama că dintr-o fiinţă sfioasă şi blîndă, devenise deodată un om mîndru şi puternic.

Nu se mai văzură o bucată bună de vreme, poate chiar două luni. Bîrlea, îndîrjit, îşi continua cercetările cu privire la acţiunea radiaţiilor asupra celulei vii şi importanţa concentraţiei de apă în celula iradiată. La rîndul ei, Cella începuse o serie de experienţe îndrăzneţe cu curara, o otravă folosită de pieile roşii din Brazilia, şi care paralizează mai ales sistemul cardiac.

În ziua aceea, după cîteva operaţii reuşite, Bîrlea se reîntoarse abătut ‘n laborator. Părea că vechea criză sufletească îi revenise. Prins însă de muncă — şi mai ales de rezultatele care, unul cîte unul, începeau să răsară — îşi uită pentru o clipă aleanul. îl bucura mai ales rezultatul final, pe care-l socotea ca pe un factor de mare preţ în încheierea lucrării sale. Concluzia sa finală era că, în urma iradierii, curba raportului doză-efect variază direct proporţional cu cea a concentraţiei în apă a

celulei. Acest rezultat aşteptat coincidea de altfel, cu altele similare cu privire la oxigen, bioxid de carbon şi o substanţă organică, citocina. îşi terminase lucrarea atît teoretic cît şi experimental. Uitînd de cearta avută cu cîtăva vreme înainte, puse mîna pe telefon şi o căută pe Cella ca să-i comunice vestea. Cella însă era plecată la o conferinţă la Cluj şi rămînea acolo mai mult de o lună.

Munca în comun îi făcu să se întîlnească iarăşi. îşi ocoleau cu greutate privirile şi nu se hotărau nici unul să deschidă discuţia. Totuşi, Bîrlea nu mai putu rezista şi, după ce-şi ceru scuze, îi ceru mîna pentru a doua oară — însă în aceleaşi condiţii ca mai înainte. Bineînţeles că fu din nou refuzat.

Aceasta se întîmplase tocmai în ziua în care urma să fie vizitat de către grupul de studenţi din ultimul an. De aceea îşi găsiseră profesorul atît de prost dispus.

După un lung proces de conştiinţă, după ce încercă zadarnic să-şi continue redactarea lucrării, îşi făcu o cafea neagră şi se culcă. Era noaptea tîrziu.

După trei ore de somn agitat, se deşteptă pradă dorinţei de a

o revedea cît mai curînd pe Cella. Trebuia să cîştige, dar nu aşa cum îşi propusese el, ci să cîştige amîndoi.

Dimineaţa, fu deosebit de bine dispus. În timp ce se spăla pe mîini, înainte de a intra la operaţie, îşi făcu mintal planul celor ce

le va spune Cellei şi întrevăzu pentru amîndoi un viitor radios, îşi termină munca aproape de orele cinci după amiază.

Fluierînd bine dispus, în timp ce se îmbrăca în vestiar, gîndea şăgalnic, parafrazînd, nici el nu ştia ce autor de romane senzaţionale.

Ce-i cu inima ta, bătrîne tăietor de corduri ? Bate pentru

dînsa ori se preface ? O iubeşti sau nu ? Ei bine, dacă o iubeşti, trebuie să fii mai înţelegător cu ea şi să ai răbdare; Atunci, ce-i de făcut ?

Cu o grabă tinerească, îşi îmbrăcă haina, îşi puse pălăria, coborî scara, sărind cîte două trepte şi se îndreptă spre maşina care-l aştepta în curtea spitalului. Şoferul fu încîntat că, după atîta vreme, îl vede în sfîrşit din nou pe profesor bine dispus.

— Tot la toxicologie ? îl iscodi viclean şoferul, zîmbind pe sub mustaţa-i porumbacă.

— Dar cum ai ghicit, Gyuri baci ? se miră amuzat Bîrlea.

— După înfăţişare am văzut că v-aţi împăcat!

În momentul în care maşina ieşea în stradă, portarul î| opri.

— Vă caută de la toxicologie.

— Răspunde dumneata că tocmai într-acolo mă duc, spuse bucuros Bîrlea şi-l zgîlţîi voiniceşte pe şofer.

— Dă-i bătaie Gyuri! Suntem aşteptaţi.

Ajunşi la toxicologie, Eugen sări din automobil şi sui în fugă treptele institutului.

— Tovarăşe, tovarăşe profesor! se auzi strigat de o voce de femeie. Era colega de laborator a Cellei.

— Bună ziua! Unde-i Cella ?

— E în nesimţire! strigă fata, frămîntîndu-şi miinile. A băut dintr-un alcaloid pe care îl descoperise!

în mintea lui Eugen încolţi un gînd îngrozitor: s-a sinucis, s-a sinucis din cauza mea.

— Du-mă la ea !

Într-un laborator, pe o sofa, era întinsă fără cunoştinţă femeia pe care dorise atît s-o vadă.

— Am anunţat şi urgenţa!

Dar Bîrlea n-o mai ascultă. După un consult sumar, o^ luă pe Cella în braţe şi, fără nici o vorbă, porni cu ea spre maşină.

— Ce faceţi ?

— E în comă, nu-i timp de pierdut!

! În drum spre maşină, o întrebă pe asistentă.

— Nu ştii ce a băut ? Vorbeai despre un alcaloid.

— Zău că nu ştiu! Caietele ei le-a luat de dimineaţă cineva de la minister.

— Vă rog să faceţi imediat analiza şi să-mi comunicaţi rezultatul.

Intră în maşină şi Gyuri baci, mohorît îi dădu pe Cella în braţe. Porniră în mare viteză. Ce nătărău am fost! gîndi Eugen. Prietena Lui zăcea inertă, avea faţa congestionată, respira şuierător şi inima îi bătea tot mai greu. Fetiţa mea dragă! murmură amărît Eugen, dîndu-i mîngîietor la o parte părul care-i acoperise obrazul. De ce te-am lăsat să ajungi aici ?

La spital, chiar de la poartă, chemă medicul şi sora de gardă. Apoi telefona academicianului Dabija care locuia în apropiere. Nici nu-şi dădu seama cînd şi-a luat halatul şi stetoscopul.

Acum, stătea aplecat asupra Cellei. Abia îi mai auzea inima, dar pulsul bătea ritmic. Bîrlea îi făcu o injecţie cu adrenalină, aş-teptînd ca inima muribundei să reintre pe făgaşul ei normal. Dar efectul dorit nu se produse. Doar pulsul îi era

ceva mai grăbit şi parcă mai regulat. O vedea pe Cella cum se pierdea în faţa Lui. O a doua injecţie direct în cord ar putea fi salvatoare. Cîteva clipe, inima palpită, dar, parcă, obosită, bătăile ei scăzură, pentru ca apoi să-şi revină. Bîrlea răsuflă oarecum uşurat. în spatele său, medicul de gardă îi urmărea mişcările.

— Să-i facem o spălătură stomacală.

— Da, dar repede!

După zece minute. Cella era tot în nesimţire.

— Ciudat, tovarăşe. Circulaţia periferică e încă normală, stomacul a reacţionat şi totuşi pacienta nu-şi revine.

— Fă atunci o venesecţie şi perfuzie ! Sondaţi rinichii şi ficatul! Sînge conservat avem suficient ?

— Da.

După această nouă intervenţie, se părea că Cella prinse viaţă. Cam 20 minute inima îi bătu aproape normal, dar pe urmă contracţiile îi deveniră din nou slabe.

Trecuseră trei ore de cînd fusese adusă la spital. Orice tratament se dovedise zadarnic.

— Inima e singurul organ atins, tovarăşe profesor! Îii spuse medicul de gardă.

— Să se facă imediat cateterizarea cordului !

După alte 15 minute, Bîrlea îşi dădu seama că inima Cellei este paralizată, iar dacă mai funcţiona se datora exclusiv adrena-linei. De hotărîrea pe care o va lua acum, depindea viaţa femeii iubite, propria lui fericire. Da! Trebuia să încerce imposibilul ! Fiecare clipă pierdută însemna teren cedat morţii. Alb la faţă, cu muşchii obrazului încordaţi, chirurgul îşi construi mintal schema operaţiei, tehnicile necesare. Decizia fu luată.

Apăsă pe butonul dic-tafonului.

— Pregătiţi sala aseptică! Să se monteze plărnînul electronic cu bictransformator, inima electrică şi aparatele de perfuzie!

— Am înţeles, tovarăşe profesor! În zece minute sunt gata… se auzi glasul sorei de gardă.

După ce închise primul contact, apăsă pe un al doilea.

— Anunţaţi-l pe tovarăşul director că în 15 minute fac o transplantare de cord. Da, da, o transplantare de cord !

Se ridică, îşi scoase halatul şi trecu în vestiar, unde îşi schimbă îmbrăcămintea. îşi puse o tunică scurtă, iar deasupra ei un şorţ lung de cauciuc. Îşi alese cu grijă calota şi, absorbit, intră în vestibulul sălii de operaţie. Nici nu-şi dăduse seama că lîngă el se afla şi Viorel Dabija.

— Eugen !

— Da ! A… dumneata erai…

— Stai puţin… Ne vom spăla împreună. Nu uita ce-ai învăţat de la mine: nu se operează enervat…

— Dar, maestre… eu… se fîstîcii Bîrlea.

— Ştiu ce vrei să-mi spui. Fumează o ţigară pînă mă schimb. După aceea, o să vedem ce trebuie să facem. Instrumentarul necesar este pregătit. Pe bolnavă o aduc chiar acum. Am consultat-o şi eu, în timp ce tu vorbeai cu sora. Are faţa cianozată şi respiraţia de tip Cheyne-Stokes. Totuşi, nu sunt neliniştit.

Academicianul Dabija văzuse că Cella se află în agonie. Respiraţia ei inegală, întreruptă şi grea, răceala membrelor, lipsa aproape totală a reflexului ocular — toate simptomele vădeau grabnica intrare în moartea clinică. El ştia că doar în

puţinele minute care o despărţeau de moartea definitivă, biologică, Bîrlea va trebui să rezolve teribila problemă a salvării Cellei. Şi, totuşi, bătrînul şi încercatul medic nu trăda nici un fel de emoţie. Bîrlea îl privea recunoscător pentru această nouă lecţie primită la timp.

— Îţi mulţumesc! îi spuse, şi-şi strînseră bărbăteşte mîna.

Cei doi chirurgi trecură în laboratorul de perfuzie. Aici trebuia ales grefonul cel mai nimerit intervenţiei.

într-o nişă în care nu se putea intra decît îmbrăcat steril, se aflau diferite organe — unele chiar umane — sau piese patologice menţimute în viaţă. În pragul nişei, fură opriţi în mod neaşteptat de intrarea directorului.

— E o nebunie, Bîrlea, ceea ce vrei să faci! Îii strigă acesta. Să transplantezi o inimă unui om ? Unde s-a mai pomenit ?

Şi se întoarse spre Dabija, de parcă ar fii aşteptat din partea acestuia un semn de încuviinţare; Bătrînul savant însă dădu dezaprobator din cap.

— Dacă nu cutez acum. Cella moare… răspunse Bîrlea Înăbuşit. Trebuie să fac tot ce-i omeneşte posibil… Altfel, n-aş mai fi în stare să: trăiesc.

— E totuşi riscant să-ţi ingădui. Gîndeşte-te bine!

Din glasul mai domolit al directorului, Dabija înţelese că totuşi ii va îngădui lui Bîrlea să comită nebunia .

— De încercat trebuie să încercăm. Să trecem de aceea, la partea practică ! interveni cu hotărîre academicianul.

— Bine! oftă resemnat directorul.

În clipele grele apela întotdeauna la judecata clar-văzătoare a savantului, care-i fusese şi lui profesor.

— Trebuie să avem grijă ca factorii anatomici ai grefonului să concorde cu aceia ai bolnavei noastre.

— Şi ce grefă vrei să foloseşti ?

— Mă gîndesc la cordul din vasul numărul. 218, propuse Bîrlea. Directorul se aplecă şi prin fereastra nişei zări o etichetă pe

care se putea citi:

ANTILOPA BUCUS CAMPESTRIS; CORD; LAbORATORUL DE PERFUZIE - ASTRAHAN U. R. S. S

— O inimă de antilopă, de ciută ? făcu el mirat.

— E cel mai potrivit cord pe care-l am. Are capacitatea de 913 centimetri cubi. faţă de maximum uman de 757 centimetri cubi, iar greutatea îii este doar de 254 grame.

— În fine… Dar ritmul ?

— Teoretic, ritmul înseamnă adaptare la mediu. Vom realiza asta în primul rînd printr-un proces cantitativ — influenţa întregului organism şi mai ales a scoarţei cerebrale asupra grefonului — iar în al doilea rînd, printr-un fenomen calitativ : transformarea celulei miocardice

— Bine, asta teoretic, dar practic ?

— De primul fenomen, va avea grijă însăşi natura, iar pe cel de-al doilea îl va rezolva biotransformatorul nostru cu cobalt. Doar ştii că, prin reglarea radiaţiei, pot modifica morfologia oricărui ţesut.’

Directorul îll privi întrebător pe Dabija, cerîndu-i parcă ajutor. Atitudinea lui Bîrlea îi arătă că operaţia trebuia să aibă Loc imediat.

— Bine! Îl anunţ atunci pe ministru. Directorul se întoarse pe loc şi porni cu paşi mari spre uşă. Tot atît de brusc se opri şi, revenind lîngă Bîrlea, Îll îmbrăţişă.

— Îţi doresc succes!

În timp ce Bîrlea, Dabija şi cei doi medici care urmau să-i asiste se spălau, în amfiteatrul de deasupra sălii de operaţie se instalase ministrul Sănătăţii însoţit de directorul Institutului şi de cîţiva academicieni. În spatele lor se aşezară mai mulţi ziarişti cu blocnotesurile şi creioanele gata de scris.

Prin planşeul de cristal care-i despărţea de sală, puteau vedea totul. Chiar şi zgomotele pătrundeau sus, cu ajutorul unui difuzor.

Pe masa de operaţie, Cella stătea acoperită cu un cearşaf mare, alb. Chiar în stînga, la căpătiiul ei, era un aparat foarte asemănător cu un tablou de comandă dintr-o uzină electrică, prevăzut cu un mic ecran rotund de sticlă mată. Pînă sus, se auzea sunetul ritmic pe care-l emitea. Şi de fiecare dată, la fiece zgomot, curba de pe ecran tresărea. Acum, un biofizician Îii manevra butoanele, urmărind atent orice modificare a curbei.

— Reglează inima electronică, şopti un academician din apropierea ministrului.

— Inima electronică ? prinse o ziaristă şoapta din zbor. Şi merge ca una normală ? mai întrebă ea, pregătindu-se să ia note.

— Da, dar după voia celui care o conduce.

— Vasăzică maşina asta pompează sînge…

— Exact! Sînge conservat.

În liniştea fremătătoare se auzea lunecarea uşoară şi grăbită a creionului. Medicii de faţă erau nerăbdători şi chiar mîndri că pot asista, fie şi de pe băncile amfiteatrului, la prima

transplantare de inimă — făcută vreodată de un chirurg. De altfel, în urma intervenţiei ministrului, operaţia urma să fie televizată.

După ce puse la punct instalaţia aparatelor de radioteletransmisie, reporterul se apropie de academicianul Valentin Lascu, un cunoscut chirurg şi totodată unul dintre pasionaţii cercetători ai istoriei medicinei.

— Vă rugăm să spuneţi pentru ascultătorii noştri cîteva cuvinte despre operaţiile de acest gen.

Lascu refuză categoric. A fost nevoie ca ministrul să-i facă repetate semne de încurajare pentru ca, în sfîrşit, academicianul să se hotărască. îşi aranjă ţinuta, îşi drese glasul şi se aşeză în dreptul microfonului.

— Operaţia la care vom asista astăzi este epocală, prin faptul că pentru prima dată în istorie se înlocuieşte o inimă bolnavă cu alta sănătoasă. Operaţiile pe cord au fost visul cel mai îndrăzneţ al tuturor generaţiilor de chirurgi. În evul mediu venesecţia era un act de măiestrie — apoi intervenţiilor chirurgicale le-a venit în ajutor anestezia. Acum, pornind pe linia marilor săi înaintaşi : Rehn, Djanelidze, Andreev, Crafford — colegul nostru, doctorul Eugen Bîrlea, cutează a înfrunta natura. Spre deosebire însă de 1844, cînd primul anestezist al lumii a fost considerat nebun, noi încurajăm şi sprijinim din tot sufletul pe iubitul nostru coleg. Să venim şi cu amănunte istorice.

Academicianul Lascu se înviorase. Tocmai îşi scosese un carneţel din buzunar, cînd un medic din apropiere îi dădu din partea ministrului un bileţel, în care citi următoarele rînduri:

Adăugaţi vă rog, că se grefează un cord de antilopă «Bucus Camaestris , iar nu un cord de om cum s-ar putea interpreta .

În clipa aceea, Lascu se întrerupse. Ochelarii îi căzură pe nas. uitînd că vorbeşte în faţa microfonului, se adresă ministrului.

— Cord de Bucus ? Cum ? Cord de capră ? Nu… nu… nu pot fi de acord. Asta-i fantasmagorie !

Şi, cu paşi mărunţei de bătrîn se îndreptă spre uşă. În prag, se opri însă clătinînd din cap şi se întoarse. îşi reluă locul mormăind furios :

— Auzi, inimă de capră!

Deodată amfiteatrul amuţi. Bîrlea, urmat de Dabija şi de asistenţi, intrase în sala de operaţie. În timp ce-şi îmbrăca halatul steril, Bîrlea îşi îndreptă privirile spre ecranele cardiografului catodic aflat pe peretele din dreapta sălii. Sub el mai era şi cel al electroencefalografului. Ambele aparate ataşate la masa de operaţie erau reglate şi conduse dintr-o cameră alăturată. Chirurgul putea să aibă necontenit sub ochi atît situaţia sistemului circulator cît şi a celui nervos.

Pe cînd asistenţii fixau cîmpul operator, Bîrlea cerceta cu o privire experimentată masa pe care se afla pus instrumentarul chirurgical. Apoi, înţelegîndu-se din ochi cu vechiul său maestru, îl întrebă :

— începem ?

— începem !

— Cum e pulsul? se interesă Bîrlea luînd în mînă bisturiul. Şi, fără să mai aştepte răspunsul, făcu prima incizie, de-a lungul şi prin mijlocul sternului.

— Filiform, tovarăşe profesor… răspunse sora de la capul bolnavei. Devine din ce în ce mai slab.

Bîrlea îşi ridică ochii spre ecranul cardiografului. Oscilograma tindea spre linia dreaptă. Rar de tot vîrfurile undei tresăreau. Circulaţia înceta. Deodată, tot trupul Cellei fu scuturat ca de friguri. Un fior. Faţa i se albi. Pleoapele îi încremeniseră întredeschise, iar buzele îşi pierdură orice colorit.

Parcă-i fugise tot sîngele din vine.

— Tovarăşe profesor!

înspăimîntată, sora întrerupse contactul anesteziei electrice şi scoase casca de pe capul bolnavei.

Sus în amfiteatru, ministrul strînse balustrada din faţa sa, s-o frîngă. O clipă de apăsătoare tăcere se aşternu peste întreaga sală. Nu se mai auzeau decît aparatele care funcţionau la fel de ritmic ca şi pînă acum.

Ziarista scăpă creionul din mînă! — Sssst! exclamă cineva.

Pe fruntea lui Bîrlea s-au ivit broboane de sudoare. Un şuvoi rece îi trece pe şira spinării.

Cella nu mai respira. Pielea ei nu se mai putea deosebi de cîmpurile operatorii. Pe obraz i se întipărise un zîmbet ciudat şi copilăresc, al omului care depăşise hotarul durerii.

Bîrlea îşi repede mîna spre’ instrumentar. _ — Dă-mî aparatul Petrov! I se părea că strigase atît de tare încît vibrau geamurile întregii clădiri, dar vorbele ieşiseră de pe

buze abia auzite. Dezveliţi-i mîna dreaptă! Tampon! Soră, supraveghează pulsul!

— De-abia se simte… murmură sora.

Cu o mişcare precisă, acul siringii se înfige în artera numerală dreapta.

— Daţi presiune! ordonă Bîrlea, de data asta nefiresc de calm. Sîngele împins cu putere spre inimă colora încetul cu încetul

obrajii palizi ai bolnavei. Respiraţia abia simţită pînă atunci devenea mai rapidă, chiar şuierătoare şi iată că pleoapele se zbat, iar muşchii se destind.

Sus, radiotelereporterul îşi şterge zgomotos nasul.

— Mai încet, ce dumnezeu ! Lasă-ne în pace! îl apostrofează, furioasă, ziarista.

Ministrul, concentrat asupra fiecărui timp operator, se întoarse spre director.

— Crezi că o să reuşească ?

— E dificil. Suntem în faţa unei otrăviri puternice. Cred că Bîrlea vrea să cîştige timp, să cucerească secundele pierdute pînă la operaţie.

Amplitudinea cardiogramei creştea. Fiecare milimetru în plus însemna viaţă, poate salvarea. Aşa gîndeau ziariştii, aşa'gîndea şi radioreporterul care s-a şi grăbit să anunţe emoţionat că inima bolnavei bătea din nou.

Trecuseră aproape 4 minute. Dintr-odată, după un efort extraordinar, faţa pacientei se congestionează, se învineţeşte. Pe ecranul cardiografului, în locul curbelor de pînă acum, apar două linii paralele încremenite.

Bîrlea, care nu lăsase încă bisturiul din mînă, face fulgerător o nouă incizie, de astă dată adîncă, în partea de jos a toracelui. Dabija lărgeşte plaga cu depărtătoarele. Patru pense Kocher scrîş-nesc şi bisturiul deschide prin diafragmă, calea spre inima bolnavei. O nouă mişcare, şi pericardul, susţinut de alte pense, este deschis şi el. Prin ferestruica astfel făcută, Bîrlea îşi strecoară mîna dreaptă, prinde în palmă inima Cellei şi începe să o pulseze lent.

— Maestre, o fereastră largă toracală! îi spune el lui Dabija.

Cu mîna rămasă liberă, îşi ajuta colegul să lucreze mai repede. Decolatorul îndepărtează aponevrozele de pe stern, cleştele muşcă osul şi toracele se deschide larg. Acum Bîrlea

poate face mişcări mai precise — mai puternice. Sub mîna lui, inima bolnavei nu avea răgaz de odihnă nici măcar o fracţiune de secundă. Încet; abia perceptibil, porneşte iar să palpite, la' început slab, apoi din ce în ce mai sacadat.

Treptat, treptat, obrajii Cellei- prind din nou culoarea lor obişnuită. De sub legătura de tifon, un cîrlionţ castaniu îi năvăleşte pe frunte.

— Se simte pulsul ?

— A reapărut...

— Controlaţi atent! 147 pe minut!

— Bine! Daţi-mi contactul cu sînge arterial!

Un asistent îi pune în mîna întinsă tubul cu ac de la ventricolul stîng al inimii electronice. Aproape reflex Bîrlea înfige acul în sinusul aortic

— Sînge venos!

Un a! doilea ac pătrunde pe traiectul arterei pulmonare, în ventrico'ul drept.

— Pumeţi-i masca de oxigen !

Duduitul inimii artificiale aproape că-i acoperise glasul.

Bîrlea simte cum o nemaipomenită oboseală pune stăpînire pe el. Sub ochi i se adînceau cearcăne vinete.

Trebuie să rezist ... îşi spune, încleştîndu-şi fălcile. în tîmple, două ciocane îi bat repede, într-un ritm vertiginos. în urechi, îi ţipa înnebunitor o sirenă. Lampa scialitică de deasupra mesei prinde deodată să se rotească împreună cu întreaga sală de operaţie. Totul a durat o sutime de secundă. Tresări, îşi îndreptă spatele şi îşi muşcă buzele atît de violent, încît masca i se înroşii de sînge.

Inima Cellei, aflată în palma lui, aproape că refuza să mai bată, chiar şi sub impetuoasa presiune pornită din inima electronică. Pe suprafaţa ei lucitoare şi netedă apăreau puncte negre. Funcţiona ca o pară de cauciuc mînuită de o mînă leneşă şi nedibace.

— A murit..; e paralizată! Bîrlea îşi ridică privirea întrebător şi rugător spre Dabija…

— Trebuie să încerci! hotărî academicianul. Ai timp patru minute!

— Aduceţi cordul perfuzat ! spuse Bîrlea cu o voce sugrumată. Respira greu. îl dureau umerii. Stătea încordat ca un arc. Calota i se înăduşise.

Dabija prinde inima de antilopă cu un şervet Mikulitseh, o ridică din vasul ei şi aşa fremătătoare, o aşează în toracele deschis.

— Să ne coordonăm mişcările! Ia acul Gudov şi asigură întîi coronarele !

Bîrlea execută acum aproape automat ordinele datte de maestrul său. Alb ca şi halatul pe care-l purta, se clătină o clipă.

S-a sinucis ! îi fulgeră prin minte pentru a doua oară această îngrozitoare idee. Trebuie, trebuie să o salvez !

— Eugen! Glasul lui Dabija îi răzbătu în urechi ca venit de la mare adîncime. Hai, prinde sinusul aortic !

Două pense argintii scrîşnesc sub lumina lămpii şi prind simultan artera.

Scuturîndu-se ca de o povară inutilă, Bîrlea sutează bontul aortic şi anastomozează aorta inimii perfuzate. Devenise din nou stăpîn pe sine. Mişcările lui îşi recăpătară precizia, zdruncinată cu o secundă înainte.

— Apropie mai mult vena pulmonară dreapta!

Calm, Dabija înclină uşor grefonul în direcţia cerută de chirurg.

Vîjîitul monoton al complexului de vasculografie Gudov se aude tot mai puternic. Precis şi liniştit, îmbucă arteră cu arteră, venă cu venă. În tot acest timp, în ritmuri diferite, trei corduri băteau într-o nemaipomenită cursă : inima electronică dirijată de medici, inima Ceilei din ce în ce mai rar şi inima ciutei, năvalnic şi totuşi ca un perfect cronometru.

În amfiteatrul încordat la paroxism paşii unui nou venit duduie halucinant.

— Ssst! izbucneşte scos din sărite Lascu.

Ministrul se întoarce pe jumătate şi priveşte spre cel care intrase. Acesta îi întinde un plic. Ministrul îl deschide, citeşte rapid

o adresă bătută la maşină. Păleşte. Parcurge din nou hîrtia şi uitîndu-se în sală îşi muşcă buzele.

— Poţi pleca ! murmură el cu glas stins. Se reaşează, îşi şterge faţa năpădită de o sudoare de gheaţă. Păcat, mai murmură el, mare păcat!

După ce făcu cea din urmă legătură a grefei, fixînd-o în noul ei lăcaş, Bîrlea simţi în mînă cum pîlpîie pentru ultima oară inima femeii pe care o iubea. A mai tresărit o dată slab — şi a încremenit. Dacă cineva ar fi putut pătrunde cu privirea pe sub mască, ar fi văzut aşternîndu-se pe buzele chirurgului un zîmbet amar. Urma acum să o extirpe ca pe un lucru de prisos, ba chiar nociv. O Foarfecă străbate printre spaţiile lăsate între pense şi cu o singură mişcare Bîrlea şi Dabija scot inima împietrită.

— Daţi-mi un vas steril!

Sora, care s-a apropiat să primească piesa rezecată, fu neplăcut izbită de tonul rece cu care îi vorbise Bîrlea.

întreţinut de inima electronică şi de perfuzia grefei, trupul Cellei prinde să se înviorează. O culoare roză îi reapare în pometţii obrajilor.

— Întrerupeţi cordul mecanic!; Perfect! Controlaţi pulsul!

— Bate!

— Cît?

— 160!

— Scoateţi masca de oxigen!

La început slabă, apoi mai grăbită, respiraţia îşi găseşte făgaşul normal. Pe ecranele pînă acum încremenite, curbele îşi reiau mişcarea armonică. Cella trăieşte. Viaţa năvăleşte din nou în toată făptura ei.

Un zgomot surd, deosebit de toate celelalte ale sălii, de operaţie, atrage atenţia chirurgilor. Deasupra, în amfiteatru entuziasmul ridicase întreaga asistenţă în picioare. Din pieptul fiecăruia izbucnea o exclamaţie de uşurare.

Numai cei care urmăreau prin televiziune mersul intervenţiei aveau dreptul să fie nemulţumiţi. Năucit şi fericit radiotelereporterul îşi depusese aparatul la picioarele bătrînului academician Lascu, iar pe ecran nu se mai vedea acum decît o gheată care se sbuciuma, ca în prada unui delir.

După ce au fost detaşate ultimele legături cu inima electronică şi aparatul de perfuzie, Cella fu culcată în căuşul plămînului de oţel. Aproape imediat după închiderea cilindrului metalic, Bîrlea puse în funcţiune biotransformatorul cu cobalt, adaptat în partea superioară a aparatului. Radiaţiile cu undă scurtă, deosebit de puternice şi pătrunzătoare ale izotopului erau îndreptate asupra grefonului. Cadranele de oţel ale

plămînului artificial indicau intrarea în funcţiune normală a organismului Cellei.

— Trăieşte! îşi spuse Bîrlea privind în urma surorilor care o transportau pe Cella din sala de operaţie. Nici el nu ştia prea bine ce se petrecea atunci în sufletul său. Avea senzaţia certă că în văzduh pluteşte maiestoasă tema triumfătoare a andantelui din Simfonia Destinului de Beethoven. Era transfigurat.

În timp ce-şi scoteau halatele, Dabija se apropie de fostul său elev. Pe feţele amîndurora se vedea dorinţa de a-şi spune ceva — nemaigrăit pînă atunci.

Prin uşa larg deschisă a sălii, intrară ministrul şi directorul Institutului, însoţiţi de un grup de medici.

— Vă felicit! fură primele lui vorbe — apoi i se adresă direct Lui Bîrlea. — Citeşte! Şi îi întinse scrisoarea primită cu cîteva minute mai înainte — Grefa… nu era necesară! Fusese un simplu narcotic inofensiv…

— Nu pricep… despre ce narcotic vorbiţi, bîigui Bîrlea.

— Imposibil tovarăşe ministru, interveni Dabija, cordul ei era paralizat… A murit sub ochii noştri. A mu-rit, accentuă el din nou.

— E îngrozitor… Bîrlea se întoarse brusc şi ieşi aproape în goană din sala de operaţie. Nu se opri decît în rezerva unde fusese instalată Cella.

Privi înfrigurat cadranele plămînului de oţel. întorsătura neaşteptată, provocată de informaţia pe care o primise de la ministru şi de analiza lichidului rămas nebăut de Cella, îl uluise pur şi simplu. Rezultatele ambelor analize erau identice. Ea băuse o cantitate dintr-un narcotic inofensiv. Deci nu putea fi vorba de vreo otrăvire. Totuşi, datele clinice arătau contrariul. Cateterizarea cordului şi aspectul miocardului dovedeau tocmai existenţa unei otrăviri. Era o problemă stranie. Dacă fusese o

simplă stare de narcolepsie, de unde apăruse atunci toxicoza ? Va vedea el mai tîrziu!

Acum mîinile Lui se opriră pe butoanele biotransformatorului. Mări intensitatea radiaţiei. Ameţit şi stors de puteri, îşi lipi fruntea de metalul rece al cilindrului. Apoi căzu pe un taburet aflat la căpă-tîîul Cellei. De sub cadrul de sticlă, care acoperea capul bolnavei, răzbătea prin ventile respiraţia ei slabă, dar totuşi regulată. Părea că Cella doarme. Arar se auzea cîte un suspin uşor. Uneori buzele ei, uscate de o dogoare lăuntrică, se mişcau spasmodic părînd că vor să spună ceva.

Sora, care stătuse pînă atunci retrasă, se apropie de chirurg.

— Tovarăşe profesor, nu vă supăraţi că vă spun…

— Spune răspunse Bîrlea în silă.

— Văd că sunteţi necăjit… Trebuie să vă odihniţi! O să-I fiţi mai de folos aşa.

Bîrlea se ridică şi plecă abătut. îşi mişca anevoie picioarele. În minte i se încrucişau mii de ipoteze în legătură cu originea otrăvirii. Nodul gordian trebuia tăiat. Era necesar să treacă imediat la acţiune. Intră în primul laborator. De acolo, ceru telefonic Institutul de toxicologie să i se trimită o probă din substanţa băută de Cella. Apoi se duse în cabinetul lui Dabija care tocmai făcea analiza miocardului extirpat.

— Ai reuşit să stabileşti formula drogului ?

— încă nu… Mai am… Nu-i un alcaloid atît de simplu… Eu însă ţi-aş propune să te odihneşti…

— Şi dumneata ? De ce nu pricepeţi ? N-o pot lăsa singură™.

Afară era de mult noapte. În tot spitalul nu se aflau luminate decît două ferestre; cea de la cabinetul lui Bîrlea şi

aceea a rezervei unde era instalată Cella.

A doua zi, de cum primi proba de lichid, chirurgul se înfundă în laboratorul de chimie analitică. Pornind de la substanţa băută de Cella, trebuia să ajungă la una asemănătoare toxinei analizată de Dabija. Dacă substanţa era inofensivă, fapt pe care îl dovedi imediat experimentînd-o pe animale — atunci ceva intervenise în-tîmplător, un factor extern, necunoscut, care a trebuit să-i schimbe calităţile chimice.

Din cînd în cînd, intra în camera bolnavei sale, apoi abătut, se întorcea în laborator. Nici una dintre ipotezele pe care şi le pusese, nici una dintre probele pe care le făcuse pe iepuri nu i-a adus rezultatul dorit.

În a treia seară, starea Cellei era neschimbată. Neliniştit, Bîr-lea se aşeză lîngă soră, vru să fumeze, dar amintindu-şi unde se află, frînse ţigara şi o aruncă.

Cadranele de control indicau aceleaşi cifre ca imediat după operaţie. Inima bătea des şi slab, respiraţia se menţinea aproape de normal.

— De ce nu-şi revine încă ? Acest gînd îl frămînta, iar Bîrlea nu şi-a dat seama că-l formulase cu glas tare.

— Tovarăşe profesor !

— Mă rog?

— Nu s-ar putea să-i fie rău din cauză că grefa n-are legătură cu sistemul nervos ?

— Ei nu! răspunse el plictisit. Inervaţia se restabileşte odată cu vascularizarea…

— Dar dacă…

— Lasă-mă soră, nu mă mai întreba! Lasă-mă- te rog !

Sora tăcu şi contrariată, ieşi din încăpere. Bîrlea dădu din umeri şi începu să se plimbe în jurul aparatului în care era culcată Cella. îl preocupa aceeaşi problemă a toxicului.

Spre dimineaţă, unul dintre asistenţii lui Dabija îi aduse formula chimică pe care o stabiliseră cu amănunţime. Mai mult decît atît, ei dovediseră că, luînd ser din inima extirpată şi injectîndu-l animalelor, acestea mureau cu inima paralizată.

Singur în laborator, Bîrlea compara rezultatul maestrului său cu acela la care ajunsese el. Nu era deosebire mare. Doar o catenă laterală în poziţie para — atîta tot…

în acel moment, sora dădu buzna în laborator. Părea îngrozită. Se vedea că venise într-un suflet.

— Tovarăşe doctor… mi se pare că…

— Ce-i?

— Nu ştiu — acele aparatelor oscilează de cîteva minute… foarte puternic. Mi-e teamă ca nu cumva…

Bîrlea o dădu la o parte şi, fugind, se opri în uşa rezervei. Rămase locului, respiră adînc şi intră în vîrful picioarelor. Primul lucru pe care-l văzu, fu indicatorul cardiografului, care de la 160 bătăi se oprise la 95. Speriat, se aplecă spre faţa Cellei.

Parcă o străbătuse un curent electric. Fu o clipă de nemişcare totală — apoi, prin amplificatorul stetoscopului, se auziră bătăile puternice şi regulate ale unei inimi normale. Pleoapele îi tresăriră, ochii i se deschiseră largi.

— Apă ! fu prima ei vorbă.

Bîrlea ridică acoperămîntul de sticlă şi îi strecură printre buze, cîteva picături de apă. imediat, ca după un drum lung şi istovitor, Cella adormi.

— Poţi pleca, soră! Veghez eu.

Eugen rămase singur. În sfîrşit, Cella dormea somnul însănătoşirii. Rezemat de pervazul ferestrei, o contempla, îi urmărea fiecare tresărire a muşchiului feţei, se desfăta de tot ceea ce îi dovedea că ea trăieşte.

— Ce simplu e să fii fericit! îşi spuse el înveselit.

Absorbit de nemăsurata lui fericire, nici nu observă cînd intră academicianul Dabija. Acesta îi privi cîteva clipe pe amîndoi şi un zîmbet părintesc îi flutură pe obraz. Apoi, după cum îi era obiceiul, rezumă alegoric situaţia :

— Dacă Miranda te-a făcut un Oneghin; prin Cella ai devenit un Pygmalion. Şi amuzat de propriile-i cuvinte, continuă :

— Un Pygmalion atomic!

Cîteva luni după aceea, Cella şi-a petrecut convalescenţa departe de orice activitate sau zvon de lucru. Nu citea nimic — nu vedea pe altcineva în afară de Bîrlea şi Dabija, care veneau la dînsa săptămînal — căci fusese instalată într-o vilă, izolată în mijlocul Bucegilor. Orice emoţie îi putea fi fatală. De aceea, chiar şi aparatul de radio nu funcţiona.

În primele zile, după ce fusese scoasă din plămînul electric, nu-şi dăduse seama bine de ceea ce se întîmplase cu dînsa. !i păruse că trecuse printr-o imensitate haotică, întunecoasă şi pustie. Altfel de senzaţii nu avusese. Vag de tot întrevedea figura lui Eugen din momentul în care deschisese ochii pentru prima dată.

Tratament medical nu i se mai făcea. Din cînd în cînd, era vizitată de un radiolog — care aducea cu el un mic aparat cu care-i făcea radioscopia. La întrebările ei, acesta răspundea rezervat şi invariabil.

— Merge bine... da, merge bine...

începuse s-o plictisească toată îngrijirea minuţioasă care i se dădea şi care n-o lăsa să facă nimic. într-o zi, i se plînse academicianului Dabija de aceasta. Bătrînul o ascultă în tăcere şi zîmbi apoi, ca amuzat de o idee.

— Zici că vrei să-ţi reîncepi activitatea ?

— Da, bineînţeles !

— Vezi, însă vei avea emoţii… şi pentru tine…

— Nu mi-e teamă de nici o emoţie…

— Să te punem la încercare ?

— De ce nu!

— Aşteaptă.

Bătrînul academician îşi luă pălăria şi plecă deosebit de grăbit. Plecarea precipitată şi zîmbetul lui şăgalnic, îii dădură unele vagi bănuieli Cellei, dar văzînd că după două ore nu se mai întoarce, se culcă.

Ţîrîitul prelung al soneriei o trezi din somn. Se întorsese Dabija.

— Offf, spuse el gîfîind am cam întîrziat… a trebuit să alerg serios…

— Unde-aţi fost?

— Aici e aici! Zici că poţi suporta o emoţie ?

— Da ? făcu surprinsă Cella.

Dabija ieşi în fugă din încăpere. Cînd reintră, îl aducea de mînă pe Bîrlea.

— Eugen, spune-i ce ai să-i spui!

Cella pricepuse de îndată despre ce era vorba şi nu se emoţionă deloc. Cel puţin aşa pretindea ea mai tîrziu. Cei doi bărbaţi, spuneau însă contrariul.

EPILOG

Trecuseră doi ani de la memorabila operaţie.

Pe una dintre străzile în serpentină din Sinaia, putea fi văzut un bătrîn îmbrăcat într-un ciudat costum de vînătoare în urma căruia urca gîfîind o tînără sportivă.

— Ei, mai avem mult ? întrebă fata.

— A, puţin, încă vreo 3—4 kilometri.

După cîţiva paşi, bătrînul se opri în faţa unei vile.

— Am ajuns !

Intrară în curte. Pe uşă văzură prins un bilet.

Suntem la schi. Venim curînd !

Eugen şi Cella

Bătrînul, în care desigur că l-aţi recunoscut pe academicianul Viorel Dabija, scoase o cheie, deschise uşa şi, urmat de fată, intră în vilă. În salon, ii aştepta un foc îmbietor. Se instalară în două fotolii confortabile de lîngă cămin.

— Pînă vin gazdele, v-aş fi recunoscătoare dacă mi-aţi da cî-teva lămuriri cu privire la cercetările tovarăşei Bîrlea.

— Tot ce pot să-ţi spun, e că de cîteva luni de zile lucrează împreună cu soţul ei la descoperirea unei antiradiotoxine.

| — Dar nu înţeleg : de ce lucrează aici şi nu la Bucureşti!?

— Din cauza sănătăţii ei. Statul s-a îngrijit să-i creeze condiţii favorabile de lucru în această localitate liniştită.

— Dar dumneavoastră la ce mai lucraţi ? mai întrebă ziarista care lua note.

— Deocamdată am venit să mă odihnesc. Mai bine să facem o partidă de dame!

Fata îi aruncă o privire piezişă dar n-apucă să-i mai răspundă că uşile se deschiseră larg şi în încăpere năvăliră veseli şi mirosind a zăpadă Cella şi Eugen.

— Ne-a venit căprioara! exclamă bucuros Dabija primind-o pe Cella în braţe, în vreme ce Bîrlea ii făcea din spate un semn conspirativ de tăcere.

Ziarista, care însă nu observase semnul speriat al chirurgului, interveni cu importanţă.

— Să rectificăm, tovarăşe academician : de antilopă a fost grefa, nu de căprioară!

Observînd chipurile fîstîcite ale celor doi bărbaţi, ziarista bîlbîi încurcată :

— Vă rog să mă iertaţi… n-am ştiut că…

— Despre ce grefă e vorba ? făcu surprinsă Cella.

E momentul să spunem cititorilor că ea nu ştia nimic despre inima ei de ciută. Pentru a-şi feri de emoţie soţia, Bîrlea ezitase mereu să-i mărturisească adevărul cu privire la operaţia care avusese Loc !

Dabija rîse molipsitor.

— Ei, lasă grefa! Spune-ne mai degrabă cum a fost la schi!

— Nu, mai întîi spune-mi de grefă şi apoi vorbim noi şi

despre schi!

— Nu-mi plac încăpăţînările astea, draga mea îii rosti pe tonul unui soţ absolutist Bîrlea. Trebuie să fim politicoşi cu oaspeţii noştri şi să le respectăm dorinţele. Şi, întorcîndu-se spre academician, continuă :

— Am schiat minunat! A, nu ştii ? Cella era cît p-aici să cîştige campionatul de slalom uriaş.

— Nici mie nu-mi plac exagerările tale! replică Cella pe tonul folosit de Eugen. Se vedea însă că e măgulită. Să nu-l credeţi! Am ieşit abia a cincea.

— îmi pare bine de ce am aflat! spuse Dabija. Şi aparent fără nici o legătură, se adresă fostului său elev: — Atunci nu Înţeleg de ce nu-i spui ?

Trecîndu-şi privirea de la unul la altul, Cella se încruntă.

— Aşa sunteţi toţi bărbaţii!

— Draga mea! se alarmă Bîrlea.

— Parcă mi-ai făgăduit odată solemn că nu-mi ascunzi nimic

— Părerea mea este, mormăi stăpînindu-şi rîsul Dabija, că nu el ascunde, ci dumneata ţii ascuns acel lucru.

— Ce glume sunt astea? Să ştiţi că mă supăr de-a binelea.

— Eiii, atunci să-ţi spunem : în pieptul tău drăguţă Cella, bate de aproape doi ani de zile o inimă de ciută... Astfel a aflat Cella povestea inimii ei de sălbăticiune.

Puţin după asta, într-o seară, stînd în faţa căminului lor, în care se hîrjoneau flăcărui albăstrii, Bîrlea îşi aduse deodată aminte de ceva.

— Demult voiam să te întreb, draga mea, ce-ai mîncat înainte de accident ?

— Nimic! Ţin minte că în ziua aceea nu fusesem la masă.

— Bizar. Nici măcar o bucăţică de zahăr, o bomboană ?

— Aaa;ca să vezi cum am uitat! O prăjitură.

— Halal om de ştiinţă mai eşti şi tu! Prăjitura asta te-a costat prima ta inimă. Mă întreb pe ce-o s-o schimbi pe a doua.

— Dar, Eugen ? Ce vorbe sunt astea ?!

— De la început ţi-am spus, continuă el glumeţ că nu eşti croită pentru ştiinţă. Degeaba aii fost tu premiată pentru narcotic. Şi o mîţă ştie să soarbă ceva pe nerăsuflate. Tu însă înainte de a te îmbăta, trebuia să ştii că alcaloidul tău, combinat cu levuloza, devine mortal.

— A fost o întîmplare nenorocită.

— Ba nu. Nu încerca te rog să mi te strecori. ŞI în orice caz, pe noi oamenii de ştiinţă nu întîmplările ne interesează.

— Ba da ! Sau ai uitat cum a fost descoperită radioactivitatea…

— Ba n-am uitat!… Exact după cum a descoperit Newton legea gravitaţiei universale, mulţumită mărului care a picat din pom. Tu, dacă erai acolo, mîncai mărul!

— Deocamdată, ştiu că ai la activul tău două vieţi, iar cea de a doua numai mulţumită mie. Aşa că, fii respectuoasă cu bărbatul, iubitul, tatăl şi mama ta!

Sfîrşit.

Text corectat de Marian Badea.

Note de subsol